

Sygn. akt

III AUa 372/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Alicja Podczaska (spr.)
	Sędziowie:	SSA Ewa Madera SSA Barbara Gonera
	Protokolant	st.sekr.sądowy Maria Piekielek

po rozpoznaniu w dniu **3 września 2015 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **J. G.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w J.**

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku **Sądu Okręgowego w Krośnie**

z dnia **17 lutego 2015 r.** sygn. akt **IV U 1336/14**

I o d d a l a apelację,

II z a s ą d z a od wnioskodawcy J. G. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w J. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Decyzją z 3.07.2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. w oparciu o przepisy ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach

(Dz. U. z 2009 r. Nr 153 , poz. 1227 ze zmianami) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8 , poz. 43 ze zmianami) odmówił wnioskodawcy J. G. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym .

W uzasadnieniu decyzji Zakład wskazał , że wnioskodawca ur. (...) w dniu 05.06.2014 r. wystąpił o emeryturę . Na podstawie przedłożonych dowodów ZUS przyjął za udowodniony łączny okres zatrudnienia wynoszący na dzień 1.01.1999 r. – 25 lat , 3 miesiące i 19 dni , uznając za niewykazany staż pracy wykonywanej w szczególnych warunkach .

Zakład nie uznał bowiem jako pracy w szczególnych warunkach zatrudnienia odwołującego się w okresie od 09.07.1973 r. do 27.10.1975 r. , od 12.11.1977 r. do 27.06.1988 r. , od 26.09.1989 r. do 31.12.1998 r. w (...)oraz w(...)na stanowisku ślusarz .

Z przedstawionego świadectwa pracy w szczególnych warunkach wynika , że wnioskodawca zatrudniony w spornym okresie na stanowisku ślusarza wykonywał prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym , gazowym i atomowodorowym . Ponadto z przedstawionego świadectwa pracy wynika , iż odwołujący wykonywał tę pracę w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk spawalniczych tj. na stanowiskach wymienionych w wykazie A , Dziale XIV poz. 12 , pkt 18 załącznika do zarządzenia Nr 17 Ministra Górnictwa Energetyki z dnia 12 sierpnia 1983 r. Prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym , gazowym , atomowodorowym zawarte są w wykazie A Dz. U 8/83 Dział XIV poz. 12 stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Taką pracą według wydającego świadectwa są czynności wykonywane podczas samego procesu spawania , a więc również w jego bezpośredniej bliskości .

W ocenie ZUS brak jest podstaw do uwzględnienia w/w okresów zatrudnienia wnioskodawcy na stanowisku ślusarza jako zatrudnienia w szczególnych warunkach bowiem wykonywanie pracy przez pracowników zatrudnionych w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk spawalniczych nie mieści się w określeniu „prace przy spawaniu” wymienionym w wykazie A w/w rozporządzenia .

W odwołaniu od powyższej decyzji J. G. zarzucił , że w objętym sporem okresie zatrudnienia pracował na stanowisku ślusarza , jednakże często wykonywał prace spawacza . Podniósł również , że stanowiska ślusarskie były umiejscowione obok stanowisk spawalniczych , gdyż ślusarze wykonywali czynności związane bezpośrednio z procesem spawania .

Organ rentowy domagał się oddalenia odwołania argumentując jak w zaskarżonej decyzji .

Po rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w Krośnie wyrokiem z dnia 17 lutego 2015 r. oddalił odwołanie .

Sąd Okręgowy ustalił , że wnioskodawca J. G.w dniu 9 lipca 1973 roku , podjął zatrudnienie w (...)” Sp. z o.o. i do dnia 31 grudnia 2000 roku pracował w tym zakładzie pracy na stanowisku ślusarza na oddziale produkcji pomocniczej .

Na oddziale tym pracowało około 15 tokarzy , kilku kowali , kilku samodzielnych spawaczy , kilku malarzy oraz cztery brygady , w skład których wchodziło czterech ślusarzy i spawacz . Na pięcioosobową brygadę zwykle przypadał jeden aparat spawalniczy . Praca w brygadzie zorganizowana była w ten sposób , że ślusarze wykonywali przede wszystkim prace przygotowawcze do spawania , a więc zajmowali się trasowaniem- nanoszeniem wymiarów na element przeznaczony do obróbki , czyszczeniem , prostowaniem , a czasami skręcaniem elementów . Dodatkowo ślusarze wykonywali czynności pomocnicze dla spawacza , takie jak , np. heftowanie czy przytrzymywanie spawanych elementów . Niekiedy pracownicy zatrudnieni jako ślusarze ,

posiadający umiejętność spawania, a takim był J. G. zajmowali się też spawaniem. Zdarzało się to jednak sporadycznie, gdyż każda brygada dysponowała jednym, maksymalnie dwoma aparatami spawalniczymi. J. G. uzyskał uprawnienia spawalnicze w maju 1988r. Posiadając powyższe uprawnienia wnioskodawca nieco częściej niż wcześniej wykonywał spawanie, lecz podstawowym jego zajęciem była nadal praca ślusarza. Wnioskodawca nie otrzymywał dodatku za pracę w warunkach szkodliwych.

Oceniając zeznania świadków Sąd dał wiarę zeznaniom świadków J. K. fra i J. K., którzy pracowali razem z wnioskodawcą w (...) na tym samym oddziale i zgodnie opisali charakter pracy wnioskodawcy w tym okresie zatrudnienia. Z zeznań tych świadków wynika, że J. G. spawał jedynie w razie potrzeby, zaś podstawowym jego zajęciem było przygotowywanie elementów do spawania. Natomiast za częściowo niewiarygodne Sąd uznał zeznania świadka S. G. oraz zeznania wnioskodawcy w tej części, w której wskazywali oni, że większość jego czasu pracy zajmowało spawanie oraz że często miała miejsce sytuacja, gdzie spawacz zajmował się przygotowaniem elementów do spawania, a ślusarz spawał. Sąd uznał bowiem, że dokumentacja osobowa wnioskodawcy wskazuje, że wnioskodawca nie wykonywał głównie pracy spawacza tym bardziej, że dla brygady przypadła jeden, maksymalnie dwa aparaty spawalnicze. Sprzeczne z zasadami doświadczenia życiowego jest zdaniem Sądu twierdzenie, iż ślusarz zajmował się spawaniem, a wykwalifikowany spawacz w tym czasie wykonywał inne czynności.

W ocenie Sądu Okręgowego odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie bowiem nie wykazał on spełnienia przesłanki warunku pracy co najmniej 15 lat w warunkach szczególnych.

Dokonane w postępowaniu dowodowym ustalenia nie pozwalają zdaniem Sądu na przyjęcie, że wnioskodawca będąc zatrudnionym w (...) od dnia 9 lipca 1973 roku do dnia 31 grudnia 2000 roku wykonywał pracę w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku ślusarza zatrudnionego w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk spawalniczych w wydziale spawalniczym, tj. na stanowisku wskazanym w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze – dział XIV, poz. 12 (prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym).

Nadto Sąd Okręgowy wskazał, że w orzecznictwie przyjmuje się, że prace przy spawaniu wskazane w w/w załączniku w dziale XIV pod pozycją 12 obejmują czynności funkcjonalnie łączące się ze spawaniem i nie należą do nich prace ślusarskie, montażowe i malarskie, jeśli nie są objęte procesem spawania lecz co najwyżej stanowią etap przygotowania do tego procesu lub wykończenia po jego zakończeniu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2012 roku w sprawie sygn. akt II UK 103/11, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2011 roku w sprawie sygn. akt II UK 106/11 opublikowany w LEX nr 1130389) z materiału dowodowego sprawy wynika natomiast, że J. G. zajmował się spawaniem gdy zachodziła taka potrzeba (szczególnie po uzyskaniu uprawnień spawalniczych w 1988r.), czasami wykonywał także prace pomocnicze przy spawaniu, jednakże głównym jego zajęciem były prace przygotowawcze takie jak np. trasowanie, czyszczenie czy prostowanie elementów. Dlatego czynności spawacza nie były przez wnioskodawcę wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W podstawie prawnej orzeczenia Sąd Okręgowy wskazał art. 184 ust 1 i 2 oraz art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zw. z § 3 i 4 Rozp. RM

z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego, dodatkowo art. 477¹⁴ § 1 k. p. c.

Powyższy wyrok Sądu I instancji zaskarżył apelacją sporządzoną przez swojego pełnomocnika procesowego wnioskodawca J. G. zarzucając:

- błąd w ustaleniach faktycznych : polegający na przyjęciu , że odwołujący w spornym okresie wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy pracę ślusarza , zaś pracę spawacza wykonywał tylko okazjonalnie podczas gdy w rzeczywistości odwołujący stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał czynności spawacza lub pomocnika spawacza wykonywanymi w ciągu technologicznego spawania , czyli wykonywał prace przy spawaniu o których mowa w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Wykaz A Dział XIV pkt. 12 .

- naruszenie prawa procesowego , które miało wpływ na treść orzeczenia , tj. art. 233 § 1 k. p. c. a to : wobec niewyjaśnienia przez Sąd w sposób kompleksowy procesu technologicznego , który wyznaczał zakres obowiązków pracowniczych odwołującego , a który to proces technologiczny narzucał przyjęcie , że J. G. w spornym okresie wykonywał pracę w warunkach szczególnych , tj. bądź to wykonywał czynności spawacza (stricte) , bądź wykonywał prace „przy spawaniu” ,

- naruszenie swobodnej oceny dowodów wobec bezzasadnego odmówienia wiary zeznaniom odwołującego oraz świadka S. G. w zakresie jakim osoby te wskazały , że odwołujący posiadający oficjalny angaż ślusarza w większości czasu wykonywał czynności spawacza .

Apelujący wniósł o przeprowadzenie przez Sąd Apelacyjny dowodu z pomiarów dokonywanych przez pracodawcę w miejscu pracy wnioskodawcy oraz o zmianę wyroku i przyznanie prawa do emerytury lub o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Krośnie .

Organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz ZUS / O w J. kosztów zastępstwa procesowego wg. norm przepisanych .

Sąd Apelacyjny zważył co następuje :

Apelacja wnioskodawcy jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Kwestią sporną w sprawie było ustalenie, czy na dzień 1 stycznia 1999 r. wnioskodawca legitymował się wymaganym co najmniej 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach i czy w związku z tym spełniał przesłanki do przyznania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. W Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.). Przepis ten w sposób odrębny i szczególnie uregulował sytuację prawną ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy w dniu wejścia w życie ustawy – 1 stycznia 1999 r, legitymowali się okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 – dla mężczyzn oraz okresem składkowym i nieskładkowym, o którym mowa w art. 27 ustawy, gwarantując im prawo do nabycia emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy.

Intencją ustawodawcy było zapewnienie nabycia uprawnień emerytalnych dla tej kategorii ubezpieczonych, którzy w chwili wejścia w życie ustawy spełniali wymagane warunki stażu, w tym stażu pracy w szczególnych warunkach, za wyjątkiem wieku emerytalnego przewidzianego w art. 32 ustawy.

Ustalenie czy wykonywane obowiązki pracownicze były realizowane w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze podlega ocenie na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.). W myśl § 2 ust. 1 powołanego aktu okresami pracy uzasadniającymi prawo do

świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Z kolei § 4 ust. 1 pkt 1 i 3 rozporządzenia określa przesłanki, których łączne spełnienie przez pracownika, warunkuje nabycie prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach tj. osiągnięcie wieku emerytalnego wynoszącego: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz wykazanie wymaganego okresu zatrudnienia, w tym, co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Ugruntowany jest pogląd, że tylko praca w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze na stanowiskach wymienionych w wykazie A - załączniku do ww. rozporządzenia, wykonywana stale i w pełnym wymiarze, uzasadnia skorzystanie z uprawnienia do wcześniejszej emerytury. Praca w szczególnych warunkach, to przy tym praca wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (wyroki SN: z dnia 14 września 2007 r. II UK 27/07, OSNP 2008 Nr 21-22, poz. 325; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008 r. I UK 210/07,; z dnia 6 czerwca 2011 r., I UK 393/10 LEX nr 950426).

Zauważyć także należy, że prawo do wcześniejszej emerytury stanowi odstępstwo od zasady powszechnego wieku emerytalnego i w związku z tym nie można poprzestać tylko na jego uprawdopodobnieniu, lecz musi zostać udowodnione, a służyć temu przede wszystkim dokumenty. Dlatego w tej kategorii spraw przyjmuje się, że same zeznania świadków, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentach pracowniczych z reguły byłyby niewystarczające do przyjęcia pracy w szczególnych warunkach (wyrok SA w Białymstoku z dnia 22 maja 2013 r., III AUa 952/12, LEX nr 1327500).

Zgodnie bowiem z § 2 ust. 2 rozporządzenia, okresy pracy w warunkach szczególnych powinny być potwierdzone przez zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy.

Przepis § 2 ust. 2 rozporządzenia ma znaczenie wyłącznie instrukcyjne w tym sensie, że wskazuje na potrzebę zwrócenia uwagi na wiarygodność dowodów, wśród których w pierwszej kolejności należy dokonywać ustaleń w oparciu o miarodajną dokumentację. Dopiero w razie braku takiej możliwości należy skorzystać z dowodu przesłuchania świadków. Innymi słowy choć w postępowaniu sądowym, opartym na zasadzie swobodnej oceny dowodów, nie obowiązują ograniczenia dowodowe zawarte w przepisach ww. rozporządzenia, to zauważyć należy, że w rozporządzeniu przewidziana została pewna hierarchia dowodów, którą sąd winien kierować się przy rozpoznawaniu sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych. W pierwszej kolejności, przy ustalaniu okresów zatrudnienia, winny być uwzględniane dokumenty z przebiegu zatrudnienia – świadectwa pracy wystawione przez pracodawcę, umowy o pracę, angaże, legitymacje ubezpieczeniowe i inne dokumenty potwierdzające okresy ubezpieczenia. Dopiero gdy dokumentacja pracownicza jest niepełna lub zawiera pewne rozbieżności, dopuszczalne jest posiłkowanie się zeznaniami świadków, ale jako dowodem uzupełniającym, potwierdzającym przebieg zatrudnienia.

Wnioskodawca ubiegając się o przyznanie mu emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach starał się wykazać, iż przez okres dłuższy niż 15 lat stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym i gazowym wymienione w wykazie A dział XIV poz. 12 stanowiącego załącznik do rozporządzenia RM z 7 lutego 1983 r. Pracę tą miał wykonywać jako pracownik zatrudniony na stanowisku „ślusarz” w (...)oraz

w (...)w okresach: od 9.07.1973 r. do 27.10.1975 r., od 12.11.1977 r. do 27.6.1988 r., od 26.09.1989 r. do 31.12.1998 r.

Wnioskodawca dokumentował powyższy staż pracy świadectwem pracy w warunkach szczególnych z 20.07.2010 r. wydanym przez (...) w K., stwierdzającym wykonywanie pracy w powyższych okresach na stanowisku ślusarz w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk spawalniczych na wydziałach spawalniczych.

Dokument ten wydany przez pracodawcę, w postępowaniu sądowym jest traktowany jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c. i podlega weryfikacji.

Takiej weryfikacji dokonał Sąd Okręgowy w obszernie i prawidłowo przeprowadzonym postępowaniu dowodowym (dokumentacja pracownicza wnioskodawcy, zeznania świadków i strony). Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji. Dlatego bezzasadnym jest zarzut apelacyjny błędu w tych ustaleniach mającego wpływ na rozstrzygnięcie sporu. Należy wskazać, że wnioskodawca zatrudniony w objętym sporem okresie na stanowisku ślusarza w 5-cio osobowej brygadzie, w skład której wchodził spawacz w istocie zajmował się głównie pracami przygotowawczymi do spawania (trasowanie, czyszczenie czy prostowanie elementów). Wykonywał również prace pomocnicze przy spawaczu oraz sporadycznie wykonywał spawanie (szczególnie po nabyciu formalnych uprawnień spawacza w maju 1988 r.). Przyjęcie przez Sąd Okręgowy wykonywania przez wnioskodawcę pracy na stanowisku ślusarza w pełnym wymiarze czasu pracy z wyjątkiem sporadycznie wykonywanych czynności spawalniczych pozwala w ocenie Sądu Apelacyjnego, na pominięcie tych okresów, jako okresów pracy w szczególnych warunkach. W ustalonym już orzecznictwie sądowym przyjmuje się bowiem, że praca na stanowisku ślusarza nie jest pracą wykonywaną w szczególnych warunkach, a zawarte w wykazie A, dziale XIV poz. 12 rozporządzenia sformułowanie: „prace przy spawaniu” obejmuje wyłącznie prace wykonywane w przebiegu procesu spawania, a więc czynności związane ze spawaniem. Prace ślusarskie polegające na przygotowaniu materiałów do spawania, przytrzymywanie większych elementów, czynności wykończeniowe po spawaniu nie mogą być zaliczone do „prac przy spawaniu” – jeżeli w toku tych czynności nie były wykonywane prace spawalnicze.

Zarzut naruszenia przez Sąd art. 233 § 1 k.p.c. nie jest uzasadniony, skoro wyłącznie wnioskodawca i świadek W. G. w swoich zeznaniach opisują prace wykonywane przez wnioskodawcę, jako głównie prace spawalnicze, przy czym wnioskodawca zawsze pracował w brygadzie, w której zatrudniony był spawacz wykonujący swoją pracę w pełnym wymiarze. Natomiast czasokres pracy wykonywanej przez wnioskodawcę w spornym okresie, po uzyskaniu uprawnień spawacza w maju 1988 r. nie jest wystarczający do ustalenia wymaganych co najmniej 15 lat pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu w warunkach szczególnych. Przy czym brak jest dowodów na to, iż wówczas wnioskodawca nadal zatrudniony na stanowisku ślusarza w istocie wykonywał wyłącznie prace spawalnicze.

Reasumując, Sąd Apelacyjny w pełni podziela ocenę prawną Sądu I instancji, iż wnioskodawca nie wykazał w objętym sporem okresie, że przez co najmniej 15 lat stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę wymienioną w wykazie A, dziale XIV poz. 12 załącznika do rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983 r. „prace przy spawaniu”. Warunki szkodliwe i ich natężenie na stanowisku pracy wnioskodawcy wskazywane w apelacji nie mają bezpośredniego przełożenia na ustalenie pracy wykonywanej w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów powołanego wyżej rozporządzenia RM. Nie ma również znaczenia okoliczność podnoszona przez wnioskodawcę, iż jego stanowisko pracy znajdowało się w bezpośrednim sąsiedztwie ze stanowiskiem spawacza pracującego w warunkach szczególnych (por. uzasadnienie wyroku SA z dnia 29 stycznia

2008 r. I UK 192/07 - OSNP 2009).

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny uznał apelację za pozbawioną uzasadnionych podstaw faktycznych i prawnych i z mocy art. 385 k.p.c. orzekł o jej oddaleniu.

O kosztach postępowania orzeczono zgodnie z art. 98 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.... (Dz.U. Nr 163 poz. 1349).